

แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 2
Guidelines for Risk Management in Learning Management
of Opportunity Expansion Schools under the Phitsanulok Primary
Educational Service Area Office 2

ยุทธนา ไพโรสिता¹ พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์² ชัชภูมิ สิชฌมภู³

Yuthana Praisitha, Pimpaka Thammasit, Chatchaphum Srichomphu

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพควรจะเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาวิธี กลุ่มตัวอย่าง 170 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่ภาพรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่ควรจะเป็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ คือ ด้านครูผู้สอน โรงเรียนเผชิญความเสี่ยงเชิงระบบด้านภาระงานทับซ้อนและการสอนไม่ตรงวิชาเอกจึงนำนวัตกรรมการบริหารขับเคลื่อนร่วมกับ PLC เพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้น ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนพบความเสี่ยงด้านแผนการจัดการเรียนรู้ที่ขาดการเชื่อมโยงและพึ่งพาแผนสำเร็จรูปดังนั้นจึงควรใช้กระบวนการ PLC ร่วมออกแบบการเรียนรู้ให้เป็นนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนพบความเสี่ยงจากการพึ่งพาสื่อสำเร็จรูปและเทคโนโลยีเสื่อมสภาพ จึงควรใช้นวัตกรรมเชิงกระบวนการสร้างสื่อที่ตอบสนองความแตกต่างของนักเรียน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โรงเรียนพบความเสี่ยงด้านการวัดผลและประเมินผลที่ขาดความเที่ยงตรงจึงควรใช้กระบวนการ PLC พัฒนาการประเมินตามสภาพจริงเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารความเสี่ยง; การจัดการเรียนรู้; แนวทาง

Received: 2026-06-12 Revised: 2026-07-01 Accepted: 2026-07-06

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: basz.y2@gmail.com

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: phimpakathamassit@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: chat.chomphoo@gmail.com

Abstract

This research aimed to: 1) investigate the current and desirable conditions of risk management in learning management, and 2) examine guidelines for its risk management. The study employed a mixed-methods research design. The sample consisted of 170 participants, and nine experts were selected as key informants. The research instruments included a questionnaire and a semi-structured interview form. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index (PNI Modified), and content analysis.

The findings revealed that: 1) the overall current condition of risk management in the learning management was at a high level, whereas the overall desirable condition was at the highest level. The priority needs, ranked from the highest to the lowest, were as follows: teachers, instructional media, lesson plans, and learning measurement and evaluation, respectively; and 2) the guidelines for its risk management in learning management comprised four aspects. Regarding teachers, schools face systemic risks arising from overlapping workloads and assignments outside teachers' areas of specialization. Therefore, administrative innovations integrated with Professional Learning Community (PLC) processes should be implemented to enhance educational quality and student outcomes. Regarding learning management, schools encounter risks associated with fragmented lesson planning and dependence on ready-made instructional plans. Consequently, PLC processes should be employed to collaboratively design innovative learning activities that are responsive to the school context. Regarding learning media, schools face risks stemming from reliance on ready-made materials and obsolete technology. Therefore, process innovations should be adopted to develop learning media that effectively address students' diverse learning needs. Regarding assessment and evaluation, schools experience risks related to the limited validity and reliability of assessment practices. Consequently, PLC processes should be utilized to develop authentic assessment approaches that improve student learning and overall educational quality.

Keywords: Risk Management; Learning Management; Guidelines

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันหน่วยงานราชการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงและได้กำหนดให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพ.ศ.2546 และระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ.2544 ซึ่งกำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการประเมินความเสี่ยงและปรับปรุงระบบควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยงเป็นการดำเนินงาน ที่ช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินงานที่สามารถป้องกันเหตุการณืที่อาจเกิดขึ้นและอาจมีผลกระทบต่อประสิทธิผล

และประสิทธิภาพขององค์การ (ประนอม ศรีดี, 2562: 135-138) เมื่อนำหลักการบริหารความเสี่ยงดังกล่าวมาประยุกต์ในมิติของการจัดการเรียนรู้ การบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร และยังช่วยพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนขยายโอกาสส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้มีความเสี่ยงทางด้านการจัดการเรียนรู้เกิดเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน หากไม่มีการบริหารจัดการที่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบในระยะยาวต่อความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาปัจจุบันเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นองค์ประกอบอยู่ในระบบบริหารงานควบคุมภายใน ซึ่งปัจจุบันได้เป็นประเด็นสำคัญในกระบวนการบริหารความเสี่ยง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2563: 11-13) การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาถือเป็นภารกิจหลักที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม ในปัจจุบันบริบททางการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งจากนโยบายของรัฐ การปฏิรูปการศึกษา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความคาดหวังของสังคมและผู้ปกครอง ปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ เช่น ความเสี่ยงด้านการออกแบบหลักสูตรไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ความเสี่ยงจากการใช้วิธีการสอนที่ไม่เหมาะสม ความเสี่ยงด้านความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนความเสี่ยงที่เกิดจากทรัพยากรและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญมากเพราะเป็นวิธีการหรือกระบวนการบริหารจัดการกับเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน เพื่อป้องกันและลดความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร โดยลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่องค์การจะเกิดความเสียหายเพื่อให้ระดับและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ควบคุมและตรวจสอบได้ (มัทนียา เพ็ชรนอก, 2563: 22)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญแนวทางในการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น และพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในด้านการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้โรงเรียนขยายโอกาสมีการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการบริหารความเสี่ยงด้านวิชาการในภาพรวม หรือศึกษาเฉพาะระดับการปฏิบัติและการเปรียบเทียบตามตัวแปรพื้นฐาน เช่น การศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสที่พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกันตามขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ของบุคลากร (อดิศักดิ์ เจริญจิต, 2566) แต่ยังขาดการศึกษาที่เจาะลึกเฉพาะมิติของการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน รวมถึงยังขาดการวิเคราะห์ทั้งสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็น และลำดับความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่ ช่องว่างของงานวิจัยดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพควรจะเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส เป็นวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็น และแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ระดับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นด้วยค่าเฉลี่ย และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้วยค่าดัชนี PNI Modified ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยประยุกต์และสังเคราะห์กรอบการบริหารความเสี่ยงด้านวิชาการมาสู่การจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ สุภาวดี ดวงจันทร์ (2559) ศิริรัษฎ์ ธิตะ (2561) และปิยะดา สุภารส (2566)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยเชิงปริมาณ

สำหรับการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดประชากรเป็นบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 863 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 52 คน และครู 811 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 170 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 52 คน และครู 118 คน โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอนได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 41)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน และครูวิชาการ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทในสาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง 2) มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบันไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 3) มีประสบการณ์ตรงด้านการบริหารงานวิชาการหรือการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส หรือมีผลงานหรือความเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับในประเด็นที่ศึกษา

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 52 แห่ง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนสิงหาคม 2568 ถึง เมษายน 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเองโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต2 มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.8-1.0 มีค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.945 และสภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.972 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นดังกล่าวได้จากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูในโรงเรียนขยายโอกาสที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน จำนวน 8 ข้อ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 ข้อ ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 ข้อ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 9 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert และมีลักษณะเป็นการสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามข้อมูล 2 ชุด คือ สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (Dual-Respond Format)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ชื่อสกุล ระดับการศึกษา สาขาการศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งจัดเรียงไว้ตามลำดับก่อนหลังเป็นคำถามที่ต่อเนื่องและรวมคำถามที่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยนำค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาสร้างเป็นข้อคำถามสำหรับสัมภาษณ์ตามหลักการจัดลำดับความสำคัญตามสูตรการคำนวณค่า $PNI_{modified}$ หาได้จากสมการ $PNI_{modified} = (I - D) / D$ โดยที่ I แทนค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น และ D แทนค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งรายการที่มีค่าสูงสุดถือเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนอันดับแรกที่ต้องนำมาพัฒนาหรือแก้ไขก่อนโดยใช้หลักการพิจารณาว่า หากค่า $PNI_{modified}$ มีค่ามากกว่า 0 แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นเกิดขึ้น และในการนำไปใช้ประโยชน์พิจารณาจัดลำดับจากค่าตัวเลขที่สูงที่สุดไปหาค่าตัวเลขที่ต่ำที่สุดซึ่งรายการที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุดจะถือเป็นประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุดที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก (สุวิมล ว่องวานิช, 2558: 273)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต2 มีเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 170 คน ได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 52 คน และครู จำนวน 118 คน

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วน ซึ่งผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในระหว่างเดือน ธันวาคม 2568 ถึงเดือน มกราคม 2569

แบบสัมภาษณ์แนวการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต2 โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูวิชาการ

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการแบบสัมภาษณ์ โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อม นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายทราบล่วงหน้า โดยดำเนินการสัมภาษณ์ในระหว่างเดือน เมษายน-พฤษภาคม 2569

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา เรียบเรียง และสังเคราะห์ประยুক্তกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต2

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	ลำดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	ลำดับ	PNI _{Modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.			$\bar{X}$	S.D.				
1.ด้านครูผู้สอน	3.594	0.592	มาก	4	4.768	0.436	มากที่สุด	3	0.327	1
2.ด้านแผนการจัดการเรียนรู้	3.806	0.740	มาก	2	4.780	0.436	มากที่สุด	1	0.256	3
3.ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้	3.756	0.713	มาก	3	4.774	0.422	มากที่สุด	2	0.271	2
4.ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.863	0.711	มาก	1	4.766	0.444	มากที่สุด	4	0.234	4
รวม	3.756	0.698	มาก		4.771	0.435	มากที่สุด			

จากตาราง พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ของการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.756$, S.D. = 0.698) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.863$, S.D. = 0.711) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.806$, S.D. = 0.740) ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.756$, S.D. = 0.713) และด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.594$, S.D. = 0.592) ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.771$, S.D. = 0.435) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากสูงไปหาต่ำ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับแรก ได้แก่ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.780$, S.D. = 0.436) รองลงมา ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.774$, S.D. = 0.422) ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.768$, S.D. = 0.436) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.766$, S.D. = 0.444) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI Modified) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนสูงสุดเป็นลำดับแรก คือ ด้านครูผู้สอน (PNI Modified = 0.327) รองลงมา ได้แก่ ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.271) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.256) และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.234) ตามลำดับ ทั้งนี้ทุกด้านมีค่า PNI Modified มากกว่า 0 แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาโดยผู้วิจัยได้นำลำดับความต้องการจำเป็นดังกล่าวไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลำดับความสำคัญของปัญหาในแต่ละด้านต่อไป

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านครูผู้สอน จากการสัมภาษณ์พบว่า โรงเรียนพบกับความเสี่ยงเชิงระบบด้านครูผู้สอนที่เกิดจากความไม่สมดุลของโครงสร้างอัตรากำลังและภาระงาน ปัจจัยเสี่ยงหลักประกอบด้วย ภาระงานสนับสนุนที่มีมาก การจัดการเรียนรู้ไม่ตรงวิชาเอกและการสอนคละชั้น และข้อจำกัดด้านสมรรถนะดิจิทัลของครู ซึ่งภาระงานสนับสนุนที่มากส่งผลต่อการเตรียมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและทำให้ครูเกิดความท้อแท้ ประกอบกับการ

ขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่ยังขาดการนำไปแก้ปัญหาจริง ตลอดจนอัตราการโยกย้ายบุคลากรสูงที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องซึ่งโรงเรียนต้องใช้นวัตกรรมการบริหารจัดการและข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อกำหนดมาตรการความเสี่ยง มุ่งลดภาระงานที่ไม่จำเป็นด้วยการนำระบบสารสนเทศมาใช้พัฒนาสมรรถนะครูผ่านระบบพี่เลี้ยง และยกระดับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้เป็นกลไกหลักในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาชั้นเรียนเพื่อให้ครูมีเวลาจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนส่งผลให้ระดับคุณภาพนักเรียนสูงขึ้น

2.2 ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์พบว่า โรงเรียนพบความเสี่ยงด้านแผนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะความเสี่ยงเชิงกระบวนการทำงานวิชาการที่ขาดการเชื่อมโยง ปัจจัยเสี่ยงหลักเกิดจากการพึ่งพาแผนสำเร็จรูปโดยปราศจากการวิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล ทำให้กิจกรรมไม่สอดคล้องกับบริบทที่แท้จริงของแต่ละโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบความไม่สอดคล้องระหว่างตัวชี้วัด กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดประเมินผล ตลอดจนการจัดทำแผนเพื่อมุ่งเน้นการรองรับการประเมินวิทยฐานะมากกว่าการนำไปใช้สอนจริง ซึ่งแนวทางการบริหารความเสี่ยงที่เป็นรูปธรรม คือ โรงเรียนต้องปรับกระบวนการนิเทศภายในสู่ระบบพี่เลี้ยงชี้แนะ (Coaching and Mentoring) ควบคู่กับการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อร่วมกันออกแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ รวมถึงนำบันทึกหลังสอนมาสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นนวัตกรรมที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น

2.3 ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์พบว่า โรงเรียนพบความเสี่ยงด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ในมิติโครงสร้างและการปรับกระบวนการทัศน์ ปัจจัยเสี่ยงหลักได้แก่ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ทางเทคโนโลยีเสื่อมสภาพ โปรแกรมและซอฟต์แวร์ล้าสมัยและขาดงบประมาณซ่อมบำรุง การพึ่งพาสื่อสำเร็จรูปที่ไม่เหมาะสมกับบริบทชุมชน ความเหลื่อมล้ำด้านสมรรถนะดิจิทัลของครู และการผลิตสื่อเพื่อรองรับการประเมินวิทยฐานะมากกว่าแก้ปัญหาชั้นเรียน รวมถึงการใช้สื่อมาตรฐานเดียวที่ไม่รองรับความแตกต่างของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะ แนวทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรมคือ ต้องใช้นวัตกรรมเชิงกระบวนการที่ดึงปราชญ์ชุมชนและวัสดุท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ สร้างเครือข่ายการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนควบคู่กับการใช้กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาทักษะครูในการเลือกและสร้างสื่อให้ตอบสนองบริบทชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยให้เรื่องข้อจำกัดด้านงบประมาณและยกระดับคุณภาพนักเรียนได้

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์พบว่า โรงเรียนพบความเสี่ยงด้านการวัดและประเมินผลในลักษณะที่แยกส่วนจากการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยเสี่ยงหลักเกิดจากความไม่สอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกกับการใช้แบบทดสอบปรนัยที่เน้นวัดความจำ การขาดเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) ที่เป็นมาตรฐานทำให้ผลประเมินขาดความเที่ยงตรง ตลอดจนมุ่งเน้นการประเมินเพื่อตัดสินผลหรือรองรับการประเมินวิทยฐานะ มากกว่าการนำข้อมูลย้อนกลับมาพัฒนานักเรียน แนวทางการบริหารความเสี่ยงที่เป็นรูปธรรมคือ ผู้บริหารต้องแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้การนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ขับเคลื่อนร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูร่วมกันออกแบบเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงที่หลากหลายและยืดหยุ่น รวมถึงประยุกต์ใช้นวัตกรรมการวัดผลที่ไม่พึ่งพาเทคโนโลยีเพื่อเปลี่ยนการวัดผลจากการพิจารณาจากคะแนนเพียงอย่างเดียวสู่การเป็นเครื่องมือวิเคราะห์และยกระดับสมรรถนะของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชญ์โลก เขต 2 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุด คือ ด้านครูผู้สอน (PNI Modified = 0.327) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนพบความเสี่ยงเชิงระบบด้านครูผู้สอนที่เกิดจากความไม่สมดุลของโครงสร้างอัตราากำลังและภาระงาน ได้แก่ ภาระงานสนับสนุนมาก การจัดการเรียนรู้ไม่ตรงวิชาเอก และข้อจำกัดด้านสมรรถนะดิจิทัลของครู แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมคือ โรงเรียนต้องใช้นวัตกรรมการบริหารจัดการเพื่อลดภาระงานที่ไม่จำเป็น ควบคู่กับการส่งเสริมระบบพี่เลี้ยงและใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกหลักในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาชั้นเรียน เพื่อให้ครูมีเวลาเตรียมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและยกระดับคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรดี ประทุมสุวรรณ และคณะ (2562: 188-211) พบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุความเสี่ยง และการประเมินความเสี่ยงในระดับสถานศึกษาเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นลำดับต้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการวิเคราะห์และจัดทำแผนจัดการความเสี่ยงร่วมกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารความเสี่ยงในมิติการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยกลไกการทำงานร่วมกันเชิงวิชาชีพเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมธิยา พึงวงศ์ (2567) ที่พบว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของครูในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมนวัตกรรมการศึกษา โดยแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัล การสร้างระบบพี่เลี้ยง และการส่งเสริมการจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนากิจการการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชญ์โลก เขต 2 มี ดังนี้

2.1 ด้านครูผู้สอน พบว่า โรงเรียนพบความเสี่ยงเชิงระบบด้านครูผู้สอน ได้แก่ ภาระงานสนับสนุนมาก การจัดการเรียนรู้ไม่ตรงวิชาเอก และข้อจำกัดด้านสมรรถนะดิจิทัลของครู แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมคือ โรงเรียนต้องใช้นวัตกรรมการบริหารจัดการเพื่อลดภาระงานที่ไม่จำเป็น ควบคู่กับการส่งเสริมระบบพี่เลี้ยงและใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกหลักในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาชั้นเรียน เพื่อให้ครูมีเวลาเตรียมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและยกระดับคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การใช้นวัตกรรมการบริหารจัดการเพื่อลดภาระงานที่ไม่จำเป็น ควบคู่กับการส่งเสริมระบบพี่เลี้ยง และใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกหลักในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาชั้นเรียนนั้น ถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูในปัจจุบัน เนื่องจาก PLC เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ครูร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ และพัฒนานวัตกรรมการสอนร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่องและส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้ ระบบพี่เลี้ยงยังช่วยให้ครูที่มีประสบการณ์ถ่ายทอดองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีแก่ครูรุ่นใหม่หรือครูที่สอนไม่ตรงวิชาเอก อันเป็นการลดความเสี่ยงด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในระดับห้องเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรพร เยาวรัตน์ (2565) ที่พบว่า ครูยังมีข้อจำกัดด้านสมรรถนะดิจิทัล และจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน การอบรม และการสนับสนุนจาก

สถานศึกษา และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณีรัตน์ เย็นสวัสดิ์ (2564) ที่พบว่า การนิเทศที่บูรณาการกระบวนการ PLC ทำให้ครูสามารถพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการสอน และการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์ของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างชัดเจน

2.2 ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนพบความเสี่ยงเชิงกระบวนการด้านแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการพึ่งพาแผนสำเร็จรูป การขาดการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล ความไม่สอดคล้องระหว่างตัวชี้วัด กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ตลอดจนการจัดทำแผนเพื่อรองรับการประเมินมากกว่าการนำไปใช้จริงในการจัดการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่าแม้สถานศึกษาจะมีการดำเนินงานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่กระบวนการออกแบบการเรียนรู้ยังขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระหว่างหลักสูตร ผู้เรียน และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง ส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การใช้การนิเทศแบบชี้แนะร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อร่วมกันออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก นำข้อมูลจากบันทึกหลังสอนมาสะท้อนคิด และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนั้น เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน ขณะที่การนิเทศแบบชี้แนะช่วยส่งเสริมให้ครูเกิดการพัฒนาดตนเองจากการปฏิบัติงานจริงมากกว่าการรับคำสั่งหรือข้อเสนอแนะเพียงฝ่ายเดียว ส่งผลให้ครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุติพร สุระโชติ (2563) ที่พบว่าการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทำให้ครูร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ออกแบบ ปรับปรุง และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูสามารถสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและนำไปใช้จริงในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยลดปัญหาการพึ่งพาแผนสำเร็จรูปและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรไท แสงลุน (2564) ที่พบว่า การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการศึกษาชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาผู้เรียน ออกแบบและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกตการสอน และสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ความสามารถด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลของครูสูงขึ้น

2.3 ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนพบความเสี่ยงด้านสื่อการเรียนรู้จากข้อจำกัดทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การพึ่งพาสื่อสำเร็จรูป และความเหลื่อมล้ำด้านสมรรถนะดิจิทัลของครู แนวทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรม คือ การส่งเสริมนวัตกรรมเชิงกระบวนการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และใช้เครือข่าย PLC เพื่อแบ่งปันทรัพยากร จะช่วยให้ออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างของนักเรียน และแก้ไขข้อจำกัดด้านงบประมาณได้ ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก PLC เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนร่วมกันแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้จากสภาพจริงในห้องเรียน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและลดข้อจำกัดด้านงบประมาณของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงลักษณ์ ใจฉลาด และคณะ (2568: 177-178) ที่พบว่า การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

ในชุมชนสามารถลดข้อจำกัดด้านงบประมาณและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้ ดังนั้น โรงเรียนขยายโอกาสควรส่งเสริมการสร้างเครือข่าย PLC ควบคู่กับการพัฒนาสื่อจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสามารถตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บงกช นิมิตระกุล และคณะ (2566: 17-18) ที่พบว่า กระบวนการ PLC ช่วยให้ครูร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนรู้บนพื้นฐานของบริบทจริง เกิดการแบ่งปันทรัพยากรและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้สื่อ ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างผู้เรียนได้

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนพบความเสี่ยงด้านการวัดผลที่แยกส่วนจากการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า มุ่งใช้ข้อสอบวัดความจำ ขาดเกณฑ์ที่ชัดเจน และเน้นตัดสินผลมากกว่าการพัฒนา แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม คือ สถานศึกษาต้องใช้นิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรร่วมกับกระบวนการ PLC เพื่อร่วมออกแบบการประเมินตามสภาพจริงที่หลากหลาย และนำผลมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้มีคุณภาพ ถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดการประกันคุณภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากกระบวนการ PLC ช่วยให้ครูร่วมกันวิเคราะห์ตัวชี้วัด ออกแบบภาระงาน พัฒนาเกณฑ์การประเมิน (Rubric) และแลกเปลี่ยนผลการประเมินเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ขณะที่การนิเทศแบบกัลยาณมิตรช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ลดความกังวลในการถูกประเมิน และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูบนพื้นฐานของการช่วยเหลือและการสะท้อนคิดร่วมกัน และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมลพรรณ วรรณคำ (2568: 342-343) ที่เสนอว่า PLC เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน โดยเฉพาะการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่ครูสามารถร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินและใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรและสร้างวัฒนธรรม PLC อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง ใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรฐานสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภาพร วรเนตรสุตาพิทย์ (2564: 347) ที่พบว่า การใช้กระบวนการ PLC ร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนช่วยให้ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ สามารถนำผลการประเมินมาสะท้อนคิดและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การประเมินทำหน้าที่เป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนมากกว่าการตัดสินผลการเรียนเพียงอย่างเดียว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Suggestions)

องค์ความรู้ที่นำเสนอต่อไปนี้จะวิเคราะห์จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ โดยงานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 พบว่า ด้านครูผู้สอน มีความสำคัญและความต้องการจำเป็น เป็นอันดับแรก การลดความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ จำเป็นต้องเริ่มจากการบริหารจัดการภาระงานและการพัฒนาศักยภาพครู โรงเรียนขยายโอกาสที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากร ควรใช้นวัตกรรมการบริหารจัดการเพื่อลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน ควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะครูผ่านระบบพี่เลี้ยงและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทางวิชาชีพและการสะท้อน

ผลจากการปฏิบัติจริง ควรเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้การนิเทศแบบชี้แนะร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อร่วมกันออกแบบ ปรับปรุง และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงเชิงกระบวนการและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีหรือทรัพยากรราคาแพงเพียงอย่างเดียว แต่สามารถใช้นวัตกรรมเชิงกระบวนการที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ ในการออกแบบสื่อที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน การใช้ PLC เป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนและพัฒนาสื่อร่วมกันจะช่วยลดข้อจำกัดด้านงบประมาณ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดียิ่งขึ้น ด้านการวัดและประเมินผล การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับตัดสินผลการเรียน การใช้ PLC ร่วมกับการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรช่วยให้ครูสามารถพัฒนาเครื่องมือประเมินตามสภาพจริง สร้างเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน และนำข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การประเมินเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับสมรรถนะและคุณภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 2 พบว่าด้านครูผู้สอน มีความต้องการจำเป็นสูงสุดอันดับแรก และโรงเรียนพบความเสี่ยงด้านครูผู้สอนจากภาระงานสนับสนุนที่มากเกินไป การสอนไม่ตรงตามความวิชาวอก และข้อจำกัดด้านสมรรถนะดิจิทัลของครู ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยตรง ดังนั้นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับห้องเรียน ระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษามี ดังนี้

1.1 ระดับห้องเรียน ครูผู้สอนต้องใช้กระบวนการ PLC ในการวิเคราะห์ผู้เรียน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ พัฒนาสื่อที่สอดคล้องกับบริบท และใช้การประเมินตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน ลดความเสี่ยงและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 ระดับโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรบูรณาการการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้เข้ากับระบบบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยใช้การนิเทศภายในแบบ Coaching and Mentoring ร่วมกับ PLC และนวัตกรรมการบริหารจัดการ เพื่อลดภาระงานครู พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

1.3 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรขับเคลื่อนนโยบายและระบบสนับสนุนการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำของโรงเรียนขยายโอกาส

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยทางการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 2 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่การบริหารความเสี่ยงด้าน

การจัดการเรียนรู้ในด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โรงเรียนควรใช้นวัตกรรมการบริหารเพื่อลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ มอบหมายงานให้ตรงวิชาเอกของครู พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบพี่เลี้ยงและขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ดังนั้นควรศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านครูผู้สอนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ลดความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา และยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชูลีพร สุระโชติ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC). ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงลักษณ์ ใจฉลาด และคณะ. (2568). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง มะเขากวายเป็นสื่อสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสะป็น จังหวัดน่าน. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 14(3): 171-181.
- นภาพร วรเนตรสุตาทิพย์. (2564). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จากการศึกษาชั้นเรียน. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 11(3): 347-358.
- บงกช นิมิตระกูลและคณะ. (2566). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) กับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวทางของ สสวท. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 38(1): 10-20.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีดี ประทุมสุรวรรณ์ บัญชา ชลาภิรมย์ และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2562). กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 47(ฉบับเพิ่มเติม): 188-211.
- ประนอม ศรีดี. (2562). ระบบบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ปิยะดา สุภารส. (2566). แนวทางการบริหารความเสี่ยงในงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พิมลพรรณ วรณคำ และคณะ. (2568). แนวทางการพัฒนางานวิชาการโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยหลวง. วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี. 8(2): 333-345.
- ภัทรพร เยาวรัตน์. (2565). การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. การค้นคว้าอิสระการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มณีนรัตน์ เย็นสวัสดิ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาล นครขอนแก่น. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. 1(2): 169-193.

- มัทนียา เพ็ชรนอก. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เมธิยา พึ่งวงศ์. (2567). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริรัชฎ์ ธิตะ. (2561). การบริหารความเสี่ยงทางวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2563). คู่มือการบริหารความเสี่ยง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สุภาวดี ดวงจันทร์. (2559). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิศักดิ์ เจริญจิต. (2566). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อรไท แสงลุน. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.